

Aan:
De Demissionaire Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Van:
Stichting Tegenwind Haaksbergen

Betreft:
Zienswijze project Windturbines Leefomgeving nummer **97426429**

Dd.: 5 december 2023

Geachte Staatssecretaris,

Onze zienswijze richt zich op vier punten. Wij vragen u deze punten op te nemen en/of mee te nemen in de concept-windturbine verordeningen vóórdát deze naar de Tweede kamer wordt gestuurd.

1. Evenwichtige toedeling van functies aan locaties opnemen;
2. De delta van geluidstoename maximeren;
3. Handhaafbaarheid van geluidsnormen in de praktijk niet mogelijk;
4. Voorzorgsbeginsel hanteren bij de bepaling van normen voor windturbines.

1. Evenwichtige toedeling van functies aan locaties opnemen

In de Ruimtelijke Ordeningsbrief van 17 mei 2022 (kenmerk 2022-0000268154, <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-0b9aacc522c561fc898c43812fec9d8a759259d0/pdf>) legt het kabinet het fundament voor het nationale ruimtelijk beleid. In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is uiteengezet hoe alle belangen worden gewogen, en hoe die middels een integrale benadering in ons land ingepast kunnen worden. Daarbij gelden drie principes die aan de basis staan van de Nationale Omgevingsvisie: voorrang geven aan meervoudig ruimtegebruik (in plaats van enkelvoudig ruimtegebruik), het centraal stellen van gebiedskenmerken en het voorkomen van 'afwenteling' – ofwel het niet meer afschuiven van problemen en lasten op generaties na ons of op andere gebieden.

Naar ons idee ontbreekt in de concept-windturbinebepalingen de verwijzing naar de hierboven genoemde drie principes zoals opgenomen in het fundament voor het nationale ruimtelijk beleid. Het uitgangspunt is dat bij de (beoogde) plaatsing van windturbines ten behoeve van een adequaat ruimtelijk beleid een meer integrale afweging plaats moet vinden met betrekking tot de verschillende functies aan locaties. Daarbij moeten vergelijkbare functies bij elkaar worden gecombineerd. Dit betekent naar ons idee dat de plaatsing van windturbines, die als industriële objecten worden aangemerkt, bij voorkeur geplaatst moeten worden langs autowegen en op of nabij industriegebieden. Voorkomen moet worden dat er een industrialisatie van het landelijk gebied inclusief natuurgebieden (N2000 en NNN-gebieden) en recreatiegebieden plaatsvindt. De premisse dat de 'pijn' over het hele land moet worden verdeeld zoals wordt betoogd, zal ertoe leiden dat in Nederland het onderscheid tussen de verschillende landschapstypen volledig verdwijnt. De eenvormigheid en teloorgang van ruimtelijke kwaliteit van Nederland neemt toe. Dit is niet wenselijk. In de landelijke concept-normen ontbreken bij plaatsing van windturbines expliciete normen voor maximale toegestane invloed op de ruimtelijke kwaliteit op de mix van gebruikswaarde, belevingswaarde, en toekomstwaarde.

2. De delta van geluidstoename maximeren

De delta van geluidstoename definiëren wij als het verschil in geluid tussen de situatie voor en na plaatsing van windturbines. Ten onrechte wordt daaraan in de concept-windturbine bepalingen geen aandacht besteed. Naar ons idee moet de toename van geluid door de plaatsing van windturbines worden gemaximeerd. Wij stellen voor om bijvoorbeeld aan te sluiten bij de reconstructiezone voor wegen, welk is genormeerd op 2 Db voordat er compenserende maatregelen getroffen dienen te worden. Wij denken aan een maximale toegestane toename van geluidsbelasting van 1 tot 2 dB in en om stil landelijk gebied. Voorheen was het zo dat in deze gebieden in het geheel geen geluid mocht worden toegevoegd aan de bestaande situatie. Alleen de gebied-eigen-geluiden (natuur en landbouw) waren toegestaan. Voor de hinder door omwonenden is het van belang welk niveau van geluid normaal (zonder turbine) op de beoogde windturbine locatie te meten is. Een omwonende van een windturbine die woonachtig is aan de snelweg of nabij een industrieterrein, zal een andere beleving hebben van de

toename van geluid dan een omwonende van een natuurgebied of in een stil landelijk gebied waar de omgevingsgeluiden overdag en 's nachts veel geringere hoogtes bereiken. Ook in verband met de integraliteit van beleid is deze aanpassing van belang. Aan de ene kant bepaalt de wet dat (vanuit de zorg voor de gezondheid van mensen) stille gebieden aangeduid moeten worden en/of stiltegebieden moeten worden aangewezen of gedefinieerd. Aan de andere kant brengt dezelfde overheid deze gebieden in gevaar door industriële objecten in of in de nabijheid van deze gebieden toe te laten. De feitelijke omgevingswaarden van de aanwezige ruimtelijke kwaliteit zijn niet in heel Nederland gelijkwaardig vastgelegd in de beschrijvingen van gebiedskenmerken waarop evenwichtige keuzes voor de locaties van de plaatsing van windturbines worden gemaakt, waardoor een integrale afweging van de milieuschade niet overal mogelijk is zonder nadere normstelling van de maximale geluidstoename in een gebied.

3. Handhaafbaarheid van geluidsnormen in de praktijk niet mogelijk

De Lden normering is niet handhaafbaar en moet naar ons idee van tafel. De overheid heeft dat eerder zelf ook reeds toegegeven. In de rapportage HUF-beoordeling 'Wijziging milieuregels windturbines' uit 2009, die overigens curieus genoeg is achtergehouden door de toenmalige minister en pas vrijgegeven is in 2022, staat:

"Belangrijk knelpunt is dat bij de gekozen normstelling toezicht op de naleving van de norm en handhaving niet goed mogelijk is. De regeling draagt daarnaast onvoldoende bij aan het beoogde doel, namelijk het beschermen van omwonenden tegen geluidsoverlast. De regeling biedt geen generiek beschermingsniveau tegen slaapverstoring door piekbelasting en tegen cumulatie van geluid. Juist deze aspecten dragen bij aan de hinderbeleving door omwonenden. Een regeling die voorziet in een goed beschermingsniveau kan bijdragen aan het draagvlak voor nieuwe windturbines en daarmee aan de taakstelling van het kabinet ten aanzien van duurzame energievoorziening. Belangrijkste oorzaak voor de knelpunten ligt in de keuze voor een Lden normstelling waarbij uit wordt gegaan van een jaargemiddelde. (Auteur: Er moet dus bij klachten een jaar lang gemeten worden om iets te kunnen zeggen over het al dan niet aan de norm voldoen). Deze systematiek wijkt af van de systematiek voor inrichtingen in de Wet milieubeheer. Met de introductie van de Lden norm voor windturbines naast de systematiek in de Wet milieubeheer ontstaat er een hybride situatie die tot onduidelijkheid en uitvoeringsproblemen kan leiden. De VI adviseert om de regeling niet in de huidige vorm in procedure te brengen."

4. Voorzorgsbeginsel hanteren bij de bepaling van normen voor windturbines.

In de Memorie van Toelichting wordt verwezen naar onderzoeken waarin volgens het kabinet wordt aangetoond dat de gezondheidsschade van industriële windturbines wel meevalt. Hierbij zijn een aantal zaken van belang te vermelden.

In de eerste plaats gaat het bij de huidige plannen voor de plaatsing van windturbines om turbines tot 280 meter tiphoogte. Deze turbines zijn nooit onderwerp van onderzoek geweest, ook niet door het RIVM. De aangehaalde onderzoeken hebben dus beperkte waarde en kunnen niet als onderbouwing en gefundeerde motivering voor de huidige windturbinenormen dienen.

In de tweede plaats worden onderzoeken die het tegendeel beweren, namelijk dat er mogelijk wel sprake van gezondheidsschade, genegeerd. Ook deze onderzoeken zullen op hun merites moeten worden bekeken en moeten worden meegenomen in de afweging rondom de bepaling van normen voor windturbines. Deze afdoen als niet-wetenschappelijk en op geen enkele manier meewegen van de verzamelde data in deze onderzoeken, is vanuit de overheid een tekortkoming omdat het hier gaat om de bescherming van de gezondheid van de burgers van dit land. Alle relevante onderzoeken en waarnemingen zijn daarbij van belang.

In de derde plaats blijkt in de praktijk (empirie) dat bij omwonenden van windturbines die reeds in Nederland zijn geplaatst, forse gezondheidsklachten door omwonenden worden ervaren. Deze voortdurende klachtenstroom kan niet worden genegeerd. Wachten tot deze gezondheidsklachten wetenschappelijk worden aangetoond is niet zorgvuldig en lijkt op het negeren van klachten door de overheid in andere dossiers (Aardbevingschade Groningen, Kanaal Almelo - De Haandrik kanaal, Tata Steel, Chemours et cetera). Het kabinet heeft aangegeven geleerd te hebben uit deze dossiers en afgesproken dat 'de menselijke maat' (het recht doen aan de belangen van burgers bij de totstandkoming en uitvoering van beleid en wet- en regelgeving), voortaan als uitgangspunt wordt genomen bij overheidsbesluiten. Dit is bij de bepaling van de concept-normen voor windturbines niet gebeurd en zal onze inziens alsnog moeten gebeuren.

De overheid heeft de plicht de burgers te beschermen tegen gezondheidsschade, zelfs als dat nog niet 100 % wetenschappelijk zal zijn aangetoond. Dit zogenoemde 'voorzorgsbeginsel' zal ertoe moeten leiden dat strengere normen worden gehanteerd voor de plaatsing van industriële windturbines.